

Kdor nerazžaljen in brez pravične brambe samega sebe, kakega Černogorca ali Berdanca po sili ali hudovoljno umori, se ne more z nobenimi denarji odkupiti, ampak ustreljen bodi; ako pa morivec iz dežele pobegne, se kaznuje s tem, da se mu njegov delež hiše in družega premoženja odvzame in deželni denarnici izroči, kar se za to skupi. Morivec se ne sme nikoli več domú verniti; kdor ga pod streho vzame, naj se umori. Tacega hudodelca, in pa tudi njegovega zagovarjavca sme vsak Černogorec in Berdanec kakor tudi brat umorjenega umoriti.

Kadar kdo kakega drugega s puško ali z nožem rani, se imajo rane pravično ceniti; kazen za-nje je zapor (ječa) ali pa globa, ktera pride v deželno denarnico.

Kdor siloma ali hudovoljno nedolžnega z orožjem ali s palico samo zato rani, da bi veljal za junaka ondi, kjer junaškega djanja ni treba, mora za ranjenje dvojno globo plačati.

Kdor sebi ali pa kakemu drugemu nalašč roko ali nogo pokveči, plača 100 tolarjev; če pa je storil to brez namena, pa 50 tolarjev; — kdor koga po glavi udari in rani ali komu oko iztakne, plača 60 tolarjev. Zdravljenje plača tisti, kateri škodo naredi.

Kdor nedolžnega z nogo bacne ali s cevko svoje pipe (fajfe) udari in rani, plača za vsak mahljej 50 cekinov. Ako udarjeni takega, ki ga udari, koj takrat v svoji prvi jezi umori, je pravde konec in zavoljo takega umora nima nobena sodba več biti. Ravno taka je, kadar kak tat pri tatvini ob svoje življenje pride. Ako pa udarjeni tistega, ki ga je udaril, še le čez eno uro umori ali drugi dan potem (tedaj s pomislkom), se ima kaznovati kakor tisti, kateri koga iz namena umori.

Kar se tiče kervne osvete (kervavega maševanja) veli §. 39: Šega, ne le nad dolžnim in morivcom, temuč tudi nad njegovim nedolžnim bratom se maševati, je od danes za naprej oestro prepovedana, in kdor kakega nekrivega umori, se ima v smert obsoditi. Samo morivci se smejo ustreliti, ktere sodnija zasleduje, ne pa brat, žlahtnik ali kdo drug, kateri moritve ni deležen; kajti samo ta naj dá življenje, kateri je hudo delo storil.

Dvoboj je pripušten, toda ne priča svedokov (prič) ne priča zbranih možakov; priče dvoboja plačajo po 100 tolarjev globe.

Požigavec plača svoje hudodelstvo z življenjem; pogorelec ga sme umoriti.

Kdor hoče kakoršno kolj nepremakljivo posestvo prodati, ga mora najpervo svojim žlahtnikom, in sicer pred pričami na prodaj ponuditi; ako mu ti niso kupci ali ne morejo biti, ga mora ponuditi svojemu sosedu. Ako mu tudi soded ni kupec, sme to svoje premoženje kteremu kolj seljanu ali takemu ponuditi, kateri je tistega rodú; toda pred mora s pričami in pismi dokazati, da žlahtniki ga niso hotli kupiti.

Sinovi morejo samo z dovoljenjem svojih staršev iz družinstva stopiti.

Kar si je oče sam pridobil, more po svoji prosti volji med sinove razdeliti. Slednji je gospodar svojega premoženja in ga more po svoji volji razdeliti ali prodati. Hči ne dobí dote, kadar se omoži, temuč samo, kar ji starši iz svoje volje dajo.

§. 59. razklada potrebnost davkov s tem, da je „praha i olova“ (smodnika in svinca) pred vsem treba, in kaže dalje na ceste in druge reči, kterih je deželi treba.

Kdor se brani davke plačevati, se ima kaznovati kakor izdajavec in sovražnik domovine; kdor skriva reči, ki so davku podveržene, naj mu jih odvzamejo starašini, in kar se za-nje skupi, razdelé med se može, ki so to reč razsodili.

Kdor pride prihodnjič k sodbi, se zoper kaj pritožiti, pa ima kamen ob vrat navezan, dobí šeske, naj je kriv ali ne.

Vsakdo, kateri je vtretjič tatvine kriv spoznan, naj se obsodi v smert. Kdor ustrelí tatú, kadar krade,

dobí 20 tolarjev plačila; al slednji naj se varuje, da ne ustrelí nedolžnega, če ne, ravná sodnija ž njim kakor z morivcom“.

Kogar zasačijo pri cerkveni tatvini, mora življenje za to dati, ravno tako tudi, kdor krade deželno strelivo ali se tega kakor kolj po krivici polasti.

Ako pride tat, kadar krade, ob življenje ali dobí kako rano, ni treba nikakoršne pravde več o tem; kajti pravica govori: cela dežela naj zasleduje in kaznuje tatú kakor morivca.

Kdor dela na sejmišu ali tergu nepokoj, plača 20 tolarjev globe ali pa dobí šeske. 25 tolarjev pa plača, kdor se v cerkvi krega ali nespodobno obnaša.

Doslej je bila šega, da so si, kadar je kdo v hiši umrl, može in žene lasé postrigli, se po obrazu spraskali in več časa spraskani okoli hodili; to je od današnjega dne prepovedano. Kdor se zoper to prepoved pregreší, plača pervikrat 2 cekina globe.

Šega, še druge dneve kakor dan svetnika varha praznovati in darove deliti, ima nehati, ker zavoljo takih stroškov hiša terpi in ljudje obožajo. Kdor se zoper to prepoved pregreší, plača dva cekina ali pa pride v zapor. Dosti je, da se praznuje po naši serbski šegi samo hišni patron, v spomin kersta naših dedov.

Begún, kateri pride v „našo svobodno deželo“, uživa popolnoma varstvo. Tudi slednji drug, bodi si ktere kolj vere ali národnosti, če prav naše ne, more tukaj mirno živeti ter svobode in pravice vsacega Černogorca deležen biti; sodil se bo pa tudi vselej po zakoniku naše dežele.

## Kratkočasno berilo.

### Gradišče.

Národská pravlica.

Pred nekoliko leti mi je zapisal v „Celjsko Slovenijo“, ktera pa je sedaj po odhodu rodoljubnih dijakov, žala mi majka! — zamerla, dijak F. Ogradi, sledečo pravlico:

Pol ure od Gornjega grada stoji prijazen hribček, ki je po eni plati zidu podoben iz stermih gladkih pečin, na verhu in po celi drugi strani pa je z lepimi košatimi smrekami obraščen. V eni uri komaj ta hribček obhodiš, kterege na eni strani tiho šumeči potok „Dreta“, na drugi pa zeleni travniki in majhno polje obdajajo. Na tem griču so tri globoke votline, kterim pravijo „Vertače“, eno globoko jamo „Žijavka“ zovejo, zato menda, kajti kakor strašen zmaj proti nebu zeva. Marsikaj pripovedujejo od tega griča, ki se „Gradišče“ imenuje.

Stala je nekda blizo tukaj grajščina, ki je mejila Štajarsko in Kranjsko, od ktere pa sedaj ni sluha ne duha, in ta grajščina je berž ko ne ravno na tem mestu stala, kjer sedaj „Gradišče“ stoji. Odtergalo se je bojéda nekaj planine, kateri „Petelinek“ pravijo, in se na grajščino prekucnilo ter jo na veke pokrilo. Pozná se na planini ravno taka jama, da bi se ta hribček v njo prilegel. Ravno pod planino teče gori imenovani potok, ki je menda planino tako dolgo spodjedal, da se je od nje odtergala, ker je apnéno kamenje celó kerhko. Da je pa tū grajščina stala, priča ime griča. Tudi najbližnji kmet se „Zagradišnik“ imenuje, ker ima za gradiščem hišo in polje. — Ljudje pripovedujejo to-le pravlico: Po votlini „Žijavka“ se pride v serce griča. Nekda je neki pastir v njo zlezal in v krasne izbe velikega poslopja zabredel. Tū najde mlade gospodične in pod zlato mizo, na kateri so kupi denarjev ležali, hudega črnega psa, ki ga popasti hoče. Ali gospodične se pastirja usmili, ter ga rešijo in mu povejo, da bodo tako dolgo mogle terpeti, dokler jih neki kosec ne reši, potlej ga na verh peljajo in on srečno domú dojde. — Nekega jutra, ko je ravno ta pastir na bližnjem travniku kosil, pride ena tistih gospodičin, prinese polno ruto denarjev, ter reče: „Rosi, rosi!“ Kosec plah ostermí in hoče zbežati. Gospodična pa milo

zavikne: „Nesrečnež! kako lahko bi me bil rešil, ako bi bil z roko po rosi potegnil. Tako bodem mogla do sodnjega dne odreščenja čakati“. — Po teh besedah gospodična zgine, kosec se je pa po glavi butal, da je ni razumel.

Janko Vijanski.

## Sivi lasi.

Kaj prašate  
Prijatli me:  
Zakaj lasé  
Imam sive žé?

Pa naglo čas  
Doide nas;  
Se uklonemo  
In rečemo:

Prašajte raj'  
Vijólico,  
Al' drugo vsaj  
Cvetličice! —  
Prašajte hrást,  
Ki nósi se,  
Kot če oblást  
Bi imel čez vse!

Vijólica  
Je zmerznila,  
Cvetličice  
So zvenile,  
Hrast červ spodjé,  
Ko sam ne vé,  
In s časom hrast  
Tud mora past'!

Vijolico  
Prezgodnico  
In druge vse  
Cvetličice  
Čas umorí, —  
Hrast še stoji!

Ne prašajte  
Prijatli me:  
Zakaj lasé  
Imám sive žé!

Malavašič.

## Dopis.

**Iz Ljubljane.** V ponedeljek je imela tukajšna hranilnica (šparkasa) velik zbor. Gospod predsednik Šlaker je naznanil zboru novico, da tistih 300.000 gold., ki so jih pred laško vojsko plahúni iz hranilnice vzeli, so pritirali po vojski spet nazaj in čez to še drugih 300.000 gold., tako, da hranilnica skor ne vé, kam z dnarji. Ker si je letos spet okoli 22.000 gold. prigospodarila, je danes zbor sklenil, naj 1000 gold. milodarno razdeli, in tako bo ubožnišnica ali hiša starih bab in dedcev prejela za mnoge potrebe 300 gold.; mestni ubožničarji (Viertelmeister) pa bojo za siromake in ubožni učenci ostalih 700 gold. dobili. Na prošnjo predsednika kmetijske družbe gosp. Terpine-a je dovolil zbor tudi v podporo učencom kmetijskih šol za prihod. leto 100 gold. Kmetijska družba bo v blagi namen določeni dar gotovo hvaležno sprejela, in hranilnica si more svesta biti, da, če bi vprihodnje tudi še kaj več tem šolam podariti blagovolila, bo vse prišlo deželi v dobro. Zbor je danes tudi še to prav pametno sklenil, da se ima na hišo, kjer je zdaj hranilnica, še dvoje nadstropij nadzidati in ta cela hiša potem ljudem za stanovanjša v najem dati; hranilnica pa si bo kje drugod novo poslopje zidala. Tako bo sebi ustregla s pripravnimi sobami, Ljubljancanom pa tudi, katerim zlo stanovanj pomanjkuje. — Snega je v ponedeljek ponoči tako na debelo padlo, da včeraj po mestnih ulicah niso mogli vozovi naprej; cele hribe ga leži po kupih na sredi. Že veliko veliko let ne pomnimo takega; iz kmetov ni ljudi v mesto, pa tudi nobena pošta ni včeraj prišla. Pa še v eno mer sneži.

## Novičar iz domačih in ptujih dežel.

**Iz Dunaja.** Po razglasu c. kr. ministerstva od 12. t. m. se bojo ob novem letu plačljivi kuponi (činži) prostovoljnega posojila od leta 1854 spet v gotovem srebernem denarji izplačevali, kakor je bilo izperva določeno, potem pa po ces. ukazu od 11. junija t. l. začasno preklicano.

— Po ministerskem ukazu od 5. okt. t. l., veljavnem za vse dežele našega cesarstva razun Krajine vojaške, ima vsak vojak (soldat), od feldvebeljna doli, ko je medpota kje ukvartiran, za južino opoldne, ktera mu se mora po §. 31 dotične postave dati, do prihodnjih vseh Svetih za vsaki dan gospodarju plačati na Krajn-

skem 13 novih kraje. in pol, na Koroškem in Štajarskem 14 kr., na Teržaškem in Goriškem 16 kr. in pol, na Horvaškem in Slavonskem 11 kr., v Dalmaciji, v serbski Vojvodini in temeškem Banatu 9 kr., v Bukovini 6 kr. in pol, na Českem in Marškem 13 kr. in pol, na Šlezkem 13, v Galiciji po različnosti kraja 8 in pol ali pa 9 kr., na Ogerskem po različnosti kraja 8, 9 ali 10 kr., na Beneškem 17 kr. in pol, v Tirolih 16 kr., na Salcburškem 13 kr., v doljni Avstrii 16 kr., v zgornji Avstrii 11 kr. in pol. Določena je pa tarifa po ceni govejega mesa od 1. avgusta 1858 do 1. avgusta 1859.

— C. k. ministerstvo je določilo, da nabiranje cunj od hiše do hiše proti temu, da se za cunje šivanke, cvirn in kakoršna druga taka roba zamenjuje, je tudi vprihodnje pripušeno, toda s to robo, s katero cunjarji cunje zamenjujejo, se ne sme drugač po hišah kramariti, kar bi pa se zgodilo, ako bi cunjar ne zamenjal imenovane robe za cunje, ampak bi jo za dnar prodajal.

— Vsled nekterih vprašanj je c. k. ministerstvo določilo, da v takih zadevah, kjer se davki odpišejo, se imajo odpisati tudi priklade; le pri novo zidanih hišah, ktere po postavi za nekoliko let niso davku podveržene, se imajo pa priklade vendar plačevati.

— Komisija, ktera ima nalogo, pre naredbo zemljišnih, hišnih in vseh drugih naravnih davkov nasvetovati, je imela svoj prvi zbor 15. dan t. m. Predsednik te komisije grof Hartig je pozdravil zbor z ogovorom, iz katerega posnamemo važnije besede njegove. Najpred je omenil, „da v tej komisii ne sedijo samo namestniki ministerski in državnega svetovavstva, temuč tudi drugi popolnoma samostojni možje, ki sami davke plačujejo in niso v cesarskih službah. Če niso v to komisijo poklicani zaupni možje iz vseh 22 dežel našega cesarstva — je rekel — naj nihče ne misli, da se bo zatega voljo ta reč le enostransko pretresla; razmere posamnih dežel niso tako različne, da bi tudi ti možje, ki so v komisijo izvoljeni, ne vedili za-nje. Kar še pri nobeni drugi komisii ni bilo, bo pri tej, namreč, da to, kar bo ta komisija nasvetovala, se bo naravnost cesarju izročilo, da bo potem sklenil, kar bo njegova modrost za dobro spoznala. Davke plačevati je vselej nadloga, kateri uiti ne more nobena država. Vsaka država pa si mora prizadevati, da kar more zmanjša to nadlogo. Zmanjšati se morejo pa davki le potem, da se zmanjšajo tudi državni stroški. Da bi se ti stroški zmanjšali, je že tudi skerb cesarjeva, ker je poklical posebno komisijo, ki ima to reč prevdariti in zmanjšanje državnih stroškov nasvetovati. Vi, gospodje, se nimate vtikati v drobne številke, kolikšen naj bo ta ali uni davek; to določi cesar sam vsako leto po potrebah državnega gospodarstva. Pervo, o čem ste prošeni svoje misli tū razodeti, je: ali je treba po vsem kataster pre narediti? drugo, če rečete, da je treba, povejte dalje: ali bi ne bilo prav, da namesto sedanjega katastra, ki je narejen po tem, koliko kako zemljiše na leto dohodka donaša, bi se napravil kataster po tem, koliko je zemljiše sploh vredno? in tretjič: ali naj kataster kakor dozda bode za vse leta stanovit, ali naj se včasih preceni? Na te 3 vprašanja, ki so najvažnije za zemljišni davek, nam razodenite najpoprej svoje misli in svetujte, kar je po Vaši najbolji vednosti in vesti. Vse to, kar se bo tukaj sklepalo, pa se mora zamolčati, da ne pride po časnikih popred med ljudstvo kakor pa v vednost ministerstvu, ki je pre naredbo davkovsko nasvetovalo“. — Da naši bravci poznajo može, kateri so izvoljeni v to imenitno komisijo, naj jim povemo njih imena. Predsednik je dosluženi minister grof Fr. Hartig; opravljeni vodja, kteremu sta še 2 ministerska uradnika dodana, je sekcijni predstojnik vitez Kalchberg; razun teh sta dva namestnika državnega svetovavstva in 2 namestnika notrajnega ministerstva; osem pa drugih mož,